

Martina Náhlíková,
4. ročník hudební vědy,
kombinovaná forma

STAV BĀDÁNĪ – ŠĪMON BRIXI

Heslo „Šimon Brixí“ není zastoupeno v mnoha pramenech v takové míře jako jméno jeho syna Františka Xavera Brixiho, známého skladatele a varhaníka.

Významnou práci v oblasti rodiny Brixíů zanechal P. Gerlak Strniště (1784-1855), který vytvořil sbírku „brixiana“ s řadou děl Šimona a Františka Xavera Brixiho. Jeho snahou bylo oživení české duchovní hudby 18. století. Byl mimo jiné i výborným muzikantem, který velmi často zasahoval do původních skladeb krácením, slučováním nebo dokonce nahrazováním nových taktů. Vytvořil tak řadu nových brixian, čímž způsobil značný problém při následné katalogizaci Brixiho skladeb. Problém s identifikací Strnišťových úprav měl i Emilián Trola.

Téma „Brixí“ podrobně zkoumal Emilián Trola, věnoval mu velmi rozsáhlou kapitolku ve své vědecké práci. Prováděl různé sondy, vydával řadu studií a spartací. Věhlas mu přinesla *Musicae Bohemicae Anthologia* k 600. výročí založení Karlovy univerzity v Praze. Jedná se o sbírku gramodesek s řadou skladeb Adama Michny z Otradovic, Šimona Brixiho a Františka Xavera Brixiho. Setkání E. Troldy s brixianami klademe do rozmezí let 1900 až 1904, kdy začal vydávat partitury jednotlivých děl skladatelů z rodiny Brixíů. Roku 1935 napsal článek o Šimonu Brixim, který vyšel v časopise *Cybil* 61. Své studie o rodině Brixíů shrnul a uzavřel v heslech Pazdírkova hudebního slovníku naučném.

Badatelský počín v oblasti rodiny Brixíů provedl Otakar Kamper, když napsal monografii o F. X. Brixim (1926) a sepsal rovněž Tematický katalog brixian.

V roce 1993 publikoval Stanislav V. Klíma článek „*Musica navalis Šimona Brixiho*“, kde si všímá nejen samotné lodní hudby, ale i Šimona Brixiho; zachycuje zde v základních bodech jeho životní údaje, studia a hudební působení v Praze.

Téhož roku (1993) vydává Vladimír Novák spolu s Ludmilou Mašlanovou publikaci s názvem *Musicae Navales Pragenses*, kterou věnovali popisu lodní hudby v 18. století. Uvádí zde chronologický přehled pražských lodních hudeb. Jméno Šimona Brixiho, jako autora lodní hudby, můžeme naléznout pro rok 1720, 1722, 1724-1728. Dne 15. 5. 1754 se poprvé na seznamu objevuje i jméno jeho syna Františka Xavera Brixiho. Kniha je rozdělena do pěti kapitol, třetí obsahuje zachované notové materiály k pražským lodním hudebám, mimo jiné i od Šimona Brixiho.

Studii na téma Emilián Trola a Brixiové napsal v roce 2000 pro periodikum Hudební věda Vladimír Novák, který též sestavil i Tematický katalog brixian.

Heslo „Šimon Brix“ obsahují i mnohé slovníky a encyklopedie. Nejvíce informací o životě a díle tohoto českého hudebníka se dozvídáme v MGG (Die Musik in Geschichte und Gegenwart). Zde je úvodní odstavec nejprve věnován celé hudební rodině Brixů, jejímu rozdělení na jednotlivé větve a poté následuje samotný popis jednotlivých představitelů. Data narození Šimona Brixho se zde však neshodují s daty uvedenými v The Grove Dictionary of Music and Musicians. Liší se o deset let. V MGG je rok 1683 a v The Grove Dictionary 1693. Ve srovnání s ostatními prameny je pravdivým údajem rok 1693.

Řadu nesrovnalostí nalézáme v Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen. Dlabacž uvádí chybná data působení Šimona Brixho v Praze i nesprávné údaje v příbuzenských vztazích k rodině Bendů.

Česko-slovenský hudební slovník osob a institucí nám poskytuje stručný přehled o rodině Brixů. U Šimona Brixho se zaměřuje spíše na jeho hudební dílo.

Mnoho slovníků nás při hledání hesla „Brix“ odkazuje na syna Františka Xavera, který zřejmě dosáhnul ve své hudební činnosti většího věhlasu než jeho otec. Dostupných materiálů jsem pro svoji práci neměla tolik ve srovnání s jinými význačnými představiteli českého hudebního baroka, o kterých bylo zcela jistě více napsáno.

ŽIVOT A DÍLO ŠIMONA BRIXIHO

Šimon Brixí se narodil 28. 10. 1693 ve Vlkavě poblíž Nymburka. Pochází z rozvětveného muzikantského rodu z Čech. Některé hudební prameny uvádí dvě větve, jiné tři a více větví slavného rodu. The Grove Dictionary zmiňuje 1. větev ze Skalska, kam řadí Dorotu Brixí, matku Františka a Antonína Bandy, a jejího synovce Viktorína (Ignáce) Brixího. K vlkavské větvi řadí Šimona a jeho syna Františka Xavera Brixího a ke 3. větvi Jana Josefa se synem Václavem Norbertem z Mělníku. Z MGG se dozvídáme o větvi skalské a vlkavské.

Šimon Brixí byl významný hudebník, varhaník, pedagog, skladatel a ředitel kůru. V letech 1711-1717 navštěvoval jezuitské gymnázium v Jičíně, kde získal všeobecné humanitní a hudební vzdělání. Po ukončení gymnázia odešel do Prahy. Působil zde jako hudebník v chrámu Matky boží před Týnem a zároveň začal studovat práva na Karlo-Ferdinandově univerzitě. Studia však nedokončil, neboť se rozhodl věnovat hudbě a od roku 1720 působil jako varhaník kostela sv. Martina ve zdi na Starém městě. Téhož roku na sebe upozornil pražskou veřejnost 15. 5. jako skladatel a dirigent musica navalis, kterou pořádali každoročně křížovníci s červeným srdcem. Úspěch mu vynesl zakázky na podobné skladby i v dalších letech (1722-1729). V tradici lodních hudeb pokračoval v druhé polovině 18. století jeho syn František Xaver Brixí. Musica navalis Šimona Brixího, též lodní či vodní hudba je zpracována Stanislavem V. Klímou v Hudebních rozhledech (1993). Lodní hudba na Vltavě se konala v předvečer svátku Jana Nepomuckého. Akce trvaly asi dvě hodiny, začínaly modlitbami a po skončení pobožnosti vypluly lodě s přibližně 160 hudebníky za doprovodu čtyř až šesti kapel směrem ke Karlovu mostu pod sochu Jana Nepomuckého. Lodní hudba se skládala z trojice děl: litanie o Janu Nepomuckém, concertus a Regina coeli. Krajní skladby byly dány většinou liturgickým textem, přednášeným sborově se sólovými částmi nebo celými sólovými větami. Prostřední část mívala kantátovou formu. Vodní hudbě naslouchalo a celou ji sledovalo velké množství diváků z nábřeží i ze člunů.

Dne 9. 5. 1724 se Brixí v Benátkách nad Jizerou oženil s Ludmilou Barborou, dcerou hostinského Fialky. Oddávajícím knězem jim byl pražský hudební skladatel a minorita Bohuslav Matěj Černoorský. Z manželství se narodily asi tři děti.

Ve dvacátých letech 18. století se Brixí stal varhaníkem v kostele sv. Martina ve zdi, roku 1725 poté kantorem v přilehlé škole. 1727 byl jmenován ředitelem kůru téhož kostela a v této funkci působil až do své smrti.

Šimon Brixí zemřel 2. 11. 1737 a byl pohřben na hřbitově u sv. Martina ve zdi v Praze.

Šimon Bixi patřil k nejvýznamnějším skladatelům českého hudebního baroka. Charakteristické pro jeho tvorbu je střídání homofonních a polyfonních pasáží. Náležel ke škole domácích kontrapunktiků benátské orientace představované J. J. Fuxem a A. Caldrou. V jeho díle nalezneme i prvky lidové tvorby a také české texty, což bylo v jeho době (18. století) v naší hudbě neobvyklé. Užívá bohatou instrumentaci, preferuje zvuk žesťových nástrojů, převážně lesních rohů.

V hudební sbírce J. D. Zelenky v Drážďanech se můžeme setkat i s dílem Šimona Bixiho. Pravděpodobně byli oba v přátelském vztahu.

Skladby Šimona Bixiho byly určeny většinou chrámovému sboru, byly hojně rozšířeny a provozovány na kůrech pražských kostelů, českého i moravského venkova. Bylo nalezeno asi 39 skladeb, z historických pramenů jich bylo známo asi 43. Soupis Bixiho děl sestavil Vladimír Novák. Některé skladby jsou ve vlastnictví Jana Josefa Bixiho uloženy v Národním muzeu v Praze. Většina je pak uchována v hudebním oddělení Národního muzea v Praze, v Moravském muzeu v Brně a v archívech českých kostelů.

DÍLO:

Duchovní tvorba - árie, moteta, ofertoria, mše

- Te Deum D dur
- Regina Coeli, Salve Regina
- Magnificat D dur- kantáta (závěrečná část je nahrána v MBA 41)¹
- Litaniae de Sancto Joanne Nepomuceno D dur
- Graduale

Školní hra – Cancer preambulans suis junioribus seu pedagogus docens juvenes syllabizare

Skladby na české texty - tříkrálové moteto Slyš pak, ty národe

- vánoční graduale (parafráze písně Narodil se Kristus Pán)
- adventní zpěv Vesele zpívejme
- ofertorium o Janu Nepomuckém

---

¹ MBA sbírka gramodesek pod názvem Musicae Bohemicae Anthologia.

SEZNAM LITERATURY A PRAMENŮ

- Černušák G., Štědroň B., Nováček Z.: Česko-slovenský hudební slovník osob a institucí.
Státní hudební vydavatelství, Praha 1963.
- Černušák, Gracián: Dějiny evropské hudby. Panton, Praha 1974.
- Černušák G., Helfert V.: Šimon Bixi, Pazdírkův hudební slovník naučný II, část osobní
s.108-110. Brno 1937.
- Dlabacž, Gottfried Johann: Allgemeines historisches Künstler-Lexikon für Böhmen. Georg
Olms Verlag, 1998.
- Kamper, Otakar: F. X. Bixi. K dějinám českého baroku hudebního. Praha 1926.
- Klíma, Stanislav V.: Musica navalis Šimona Bixiho, in: Hudební rozhledy, 46(7) s. 334.
1993.
- Novák, Vladimír: Šimon a František Bixi v souvislosti s hudebním životem pražských
křížovníků s červeným srdcem, in: Zprávy Bertramky. Jubilejní výtisk ke
40. výročí Mozartovy obce, s. 69-73, 80, 84-85. Praha 25. 5. 1967.
- Novák, Vladimír: Tematický katalog brixian Otakara Kampera, in: Hudební věda, 30 s. 54-59.
1993.
- Novák, Vladimír: Emilián Trola a Brixiové, in: Hudební věda, 37(3-4) s. 242. 2000.
- Novák, Vladimír: Šimon Bixi, Die Musik in Geschichte und Gegenwart.
Bärenreiter (Metzler) Verlag, 2000.
- Novák, Vladimír: Šimon Bixi, The New Grove Dictionary of Music and Musicians, second
edition. Oxford University Press, 2001.
- Slavický, Tomáš: Emilián Trola a Obecná Jednota Cyrilská, in: Hudební věda, 37(3-4)
s. 248. 2000.
- Solonimsky N., Kuhn L.: Baker's Biographical Dictionary of Musicians. Schirmer
Books, 2001.
- Trola, Emilián: Šimon Bixi. K 200. výročí jeho smrti, in: Cyril 61, s. 61-63. 1935.
- Všeobecná encyklopedie Diderot. DIDEROT, Praha 1999.
- Vysloužil, Jiří: Hudební slovník pro každého II. Nakladatelství Lípa, Vizovice 1998.
- <http://mujweb.cz/www/bixi/>